

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,
The Journal of Social Sciences Institute
Sayı/Issue: 39 – Sayfa / Page: 397-430
ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info
Geliş/Received: 18.01.2018 Kabul/Accepted: 22.02.2018

**BİR MEDYA OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMASI:
ULUSAL BASINDA KADININ YERİ***

***A STUDY ON MEDIA LITERACY:
PLACE OF WOMAN IN THE NATIONAL PRESS***

Doç. Dr. Kadir KARATEKİN
Kastamonu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Sınıf Öğretmenliği ABD
kadirkaratekin@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Ersin TOPÇU
Kastamonu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD
ertopcu@gmail.com

Doç. Dr. Zafer KUŞ
Kırşehir Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD
zaferkus@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de ulusal basında, haber başlığında “kadın” ifadesi geçen haberleri analiz ederek, kadınların ulusal gazetelerde nasıl haber konusu olduğunu irdelemek ve bu haberleri kadın odaklı habercilik

---

* Bu çalışma, Kastamonu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetimi Koordinatörlüğü tarafından desteklenen “KÜBAP-01/2014-12 numaralı “Ulusal Basında Kadının Yeri: Kadın Odaklı Habercilik Açısından Bir Değerlendirme” isimli projeden üretilmiş ve aynı isimle, 19-22 Mayıs 2016 tarihleri arasında Madrid, İspanya’da düzenlenen 1. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi-İnsan ve Toplum Bilimleri (İBAD-2016)’da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

açısından değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda tirajı en yüksek ve politik görüşleri birbirinden farklı olan 9 gazetenin (Aydınlık, Cumhuriyet, Evrensel, Hürriyet, Ortadoğu, Sabah, Sözcü, Yeniçağ, Yenişafak) 2012, 2013 ve 2014 yıllarına ait üç yıllık haberleri incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden özel durum çalışması metodu takip edilmiştir. Bu araştırmada ele alınan özel durum, ulusal gazetelerin yaptığı haberlerde kadınların nasıl temsil edildiği ve kadınların haberlerde yer alış şeklidir. Araştırmada veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi, verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın en önemli bulgusu başlığında kadın ifadesi geçen haberlerin yarısının olumsuz olmasıdır. Bu haberlerin çözüm odaklı değil daha çok sorun odaklı olduğu, şiddeti normalleştirdiği, özel hayatın gizliliği ilkesini ihlal ettiği tespit edilmiştir. İncelenen haberlerde kadınlar şiddet mağduru olarak temsil edilmektedirler. İncelenen haberlerde kadınların, şiddet türlerinden en çok fiziksel şiddete maruz kaldığı dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Kadın Hakları, Medyada kadın, Medya Okuryazarlığı.

Abstract

The objective of this study is to analyze the news mentioning the statement "woman" in headlines in the Turkish national press, scrutinize how women are made a matter of news in national newspapers and evaluate this news from the aspect of woman-oriented journalism. According to that objective, we examined the three-year news of 9 newspapers (Aydınlık, Cumhuriyet, Evrensel, Hürriyet, Ortadoğu, Sabah, Sözcü, Yeniçağ and Yenişafak) with the highest circulation and different political views regarding the years 2012, 2013 and 2014. The study was conducted using the special case study method, which is among qualitative research patterns. The special case embraced in this study concerns how women are represented and involved in the news published by national newspapers. In the study, document review was used as data collection technique and content analysis in analyzing the data. The most important finding in the study is that half of news using the statement "woman" in their headlines are negative. It was determined that this news were problem-oriented rather than solution-oriented, normalized violence and violated the privacy. In the news being examined it is seen that women are represented as violence victims.

Keywords: Women, Women's right, Women in the media, Media literacy.

Giriş

Medya; toplumu oluşturan bireylerin duygu ve düşünceleri, tutum ve davranışları üzerinde son derece etkilidir. Medya bu gücü kullanarak toplumu değiştirme ve dönüştürme çabası içerisinde. Bu çabanın toplumlarda demokrasinin gelişmesine hizmet etmesi beklenir. Çünkü medyanın demokrasilerde, yasama, yürütme ve yargı gücünü kamu adına takip eden ve bu güçler üstünde kamunun gölgesini

hissettiren dördüncü bir güç ve siyasal erkin kullanımını dizginleyen bir erken uyarı sistemi olması gerekir (Keane, 2010: 167). Ancak Erdoğan (2013) medyanın zaman içerisinde kapitalist ve egemen bir yapının parçası haline geldiğini bu nedenle dördüncü güç olarak işlevini yerine getirme olasılığının azaldığını ifade etmektedir.

Medyanın egemen güçlerin bir aracı haline gelmesi birçok etik sorunu beraberinde getirmiştir. Bu etik sorunların başında; haberde doğruluk sorunu, özel yaşama müdahale, kişilik hakları, eleştiri sınırının aşılması, çocuklara ve kadınlara ilişkin ayrımcılık içeren haberler gelmektedir (İrvan, 2005). Besley ve Chadwick (2011:16) herhangi bir Amerikan televizyon kanalına ya da İngiliz boyalı basınından ortalama bir örneğe bakıldığında yapılanların yalnızca etik dışı değil aynı zamanda suç olduğunu söylemektedirler. Artık medya tarafından etik dışı davranışlara ve suçlara o kadar sık yer verildiği için bunlar vaka-i adiyeden görülmeye başlanmıştır. Medyanın günümüzde geldiği noktayı McLuhan ve Fiore (2012), şu şekilde özetlemektedir:

Medya bizi pataklayıp duruyor. Kişisel, politik, ekonomik, estetik, psikolojik, ahlaki, etik ve sosyal sonuçlara öyle nüfuz etmiş durumdadır ki dokunulmamış, etkilenmemiş ya da tek bir parçamızı bırakmıyorlar. Araç mesajın kendisi oluyor. ...İnsanların yarattığı bu ortam artık onların rollerini belirleyen bir mecraya dönüşmüştür (s.157).

Hâlbuki Avrupa Konseyi Basın Meslek İlkeleri'nde kamusal bir görev olan gazeteciliğin ahlaka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet edilemeyeceği ifade edilmektedir (URL 1). Bu ilke medyanın/gazeteciliğin toplumsal sorumluluğunu da açıkça ortaya koymaktadır. Nitekim Mcquail toplumsal sorumluluk kuramının ana ilkelerinin başında, medyanın kamusal bir güç olarak topluma karşı bir sorumluluğunun olduğunu vurgulayarak medyanın bu sorumlulukları kabul etmesi ve bunları yerine getirmesi gerektiğini belirtmektedir (Demir, 2006). Ünlü dilbilimci ayrıca medya eleştirileri yapan Chomsky ise *Medya Gerçeği* başlıklı eserinde medyanın demokratikleşebilmesi için kendi toplumsal amaçlarını, egemen demokrasi anlayışıyla uyumlu bir şekilde gerçekleştirmesi gerektiğini ifade etmektedir (Chomsky, 2012:32).

Medyanın toplumsal sorumluluk konusunda duyarlı olması gereken toplumsal kesimlerin başında çocuklar, kadınlar ve engelliler gelmektedir. Bunun nedeni bu toplumsal kesimlerin toplum içinde daha fazla mağduriyet yaşaması ve daha fazla hak ihlalleri ile karşı karşıya kalmalarıdır. Bu araştırmanın konusu olan kadınlar da geçmişte olduğu gibi günümüzde de daha fazla insan hakları ihlallerine uğramakta ve

toplumsal cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmaktadırlar. Nitekim cinsiyetçilik üzerine yapılan araştırmaların çoğunda kadınlara yönelik önyargı ve ayrımcılık üzerinde durulmaktadır (Deauz & LaFrance, 1998; Akt: Hogg & Vaughan, 2011:385).

Oakley'e göre, cinsiyet biyolojik erkek-kadın ayrımını anlatırken, toplumsal cinsiyet erkeklik ile kadınlık arasındaki buna paralel ve toplumsal kaynakların eşitsiz dağılımına gönderme yapmaktadır (akt. Marshall, 2009: 98). Toplumsal cinsiyet kadın ve erkek arasındaki ayrımın sadece biyolojik farklılıklarla açıklanamayacağını savunur. Cinsiyetin biyolojik olarak oluşumuna karşı, sosyal olarak *erkeklik* ve kadınlık idealinin oluşturulması olan toplumsal cinsiyet kavramını ilk kez 1968'de Robert Stoller, toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetten nasıl farklı olabileceğini göstermek için *Sex and Gender* isimli kitabında kullanmıştır (akt. İmançer, 2006:1). Bu anlamda toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeklerden beklenen rollerdir (Demirbilek, 2007:13). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının farklı ekonomik gelişmişlik düzeyine sahip toplumlarda hala ortadan kalkmayışının sebebi de bu rollerin kadın ve erkekler tarafından benimsenmesidir (Bülbül, 2014: 14). Bu rollerin kadınlar ve erkekler tarafından insanlık tarihi boyunca yerine getirilmesi, toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Erkek ve kadınların toplumsal cinsiyet rolleri hakkındaki önyargılara toplumsal cinsiyet kalıp yargıları adı verilir (Deaux & Kite, 1993; Akt: Taylor, Peplau & Sears, 2012:344). Bu tür toplumsal cinsiyet kalıp yargıları (stereotipler), toplumsal cinsiyet rol ve sorumlulukları kadının ve erkeğin toplum hayatındaki yerini belirlemekte, sınırlandırmakta ve kadınla erkek arasında hiyerarşi kurmaktadır. Böylece birçok alanda (iş, siyaset, medya) erkeğin görünürlüğü kadının görünürlüğünden daha fazla olmaktadır. Bu ise erkeğe kadın karşısında haksız bir üstünlük sağlamaktadır.

Kadınların erkeklerden daha aşağı olduğunu düşünenlerin yaptığı bu tür “düşmanca cinsiyet ayrımcılığının” yanında kadınlara yönelik olumlu stereotip duygulara sahip fakat kadının daha zayıf olduğunu düşünenler tarafından yapılan “iyicil cinsiyet ayrımcılığı” da toplumda görülen yaygın bir cinsiyet ayrımcılığıdır (Aronson, Wilson & Akert, 2012:799-800). Bu tip gizli cinsiyet ayrımcılığı, kadının toplumdaki geleneksel rollere sokulmasını meşrulaştırdığı için düşmanca cinsiyet ayrımcılığından daha etkili olmaktadır. Emile isimli romanında Rousseau'nun bedensel kuvvet açısından erkekten daha zayıf olduğu için kadının aciz ve pasif olması gerektiğini düşünmesi (Wollstonecraft, 2012: 147) toplumsal cinsiyet ayrımcılığının altında yatan gerçek sebebi ortaya koymaktadır. Bu sebep biyolojik

determinizm ile açıklanmaktadır. Biyolojik determinizm anlayışına göre, kadınlarla erkeklerin toplumsal, psikolojik ve davranışsal özelliklerinin tümünün temelinde metabolizma gerçeği bulunmaktadır (Sayer, 2011). Bu gerçeklik iddiası, kadınların doğası gereği itaatkâr, pasif, bağımlı ve güçsüz; erkeklerin de saldırgan, etkin ve güçlü olduğu söylemine dayanmaktadır (Dursun, 2010). Tutumların ve davranışların meydana gelmesini biyolojik determinizm ile açıklayan bu tek yönlü yaklaşım her şeyden önce toplumsal bir varlık olan insan davranışlarını açıklamada yetersiz ve eksik kalmasına (Ersoy, 2009) rağmen bu biyolojik önyargı hala devam etmektedir. Medyanın da inşasında payı olduğu (Dursun, 2010) bu biyolojik cinsiyete indirgemeci yaklaşım, erkeğin kadın üzerindeki sömürüsünün en önemli nedeni olmuştur. Günümüzde toplumsal cinsiyet ayrımcılığının doğrudan ya da dolaylı olarak bireylere aktarılmasını sağlayan en güçlü araç kitle iletişim araçlarıdır. Taylor, Peplau ve Sears (2012) birçok çalışmada gazeteler, ödül almış çocuk kitapları ve ders kitapları üzerindeki çözümlenelerde cinsiyetlerin anlatımında ortaya çıkan genel eğilimleri şu şekilde sıralamaktadırlar:

Erkekler geniş bir dizi toplumsal rol ve etkinlikte gösterilirken kadınlar daha çok ev işleri ve aile rolleriyle sınırlı tutulmaktadır. Erkekler yaygın olarak uzman ve lider olarak gösterilirken kadınlar daha çok astlar ve izleyiciler olarak öne çıkarılmaktadır. Erkekler genellikle kadınlardan daha etkin, atılgan ve etkili olarak canlandırılmaktadır. Kadınlar genel nüfusun yarısından biraz fazlasını oluşturmasına karşın, kitle iletişim araçlarında yeterince temsil edilmemektedirler (s. 345).

Medyada toplumsal cinsiyet bir toplumsal olgu ve bir gerçeklik olarak sunulmaktadır. Oysaki kadınlar ve erkekler hakkındaki bu kalıp yargıların her zaman gerçekte bir ilişkisi olmayabilir. Örneğin toplumdaki 'kadınlar, erkeklerden daha duygusaldır' genellemesi her kadın için geçerli olmayabilir. Ama bu ve buna benzer genellemeler nedeniyle kadın siyasetten uzak bırakılmış böylece siyaset alanı erkeklerin lehine genişlemiştir. Politikada aktif rol oynayan kadınların medyada temsili ise bir istisna olarak kalmıştır.

Toplumsal iktidar ilişkilerinin eşitsizliğini eleştiren Frankfurt Okulu geleneğinden gelen araştırmacılar, medyanın verdiği mesajlarla mevcut eşitsizlikleri yeniden üreten ve toplumda iktidar sahibi kişi ve kurumların dünya görüşlerini topluma servis ederek kendi iktidar yapılarına meşruiyet kazandıran bir araç olarak görmekte-dirler (İnal,

2005: 69). Örneğin uzun yıllar boyunca kadının geleneksel anne ve ev kadını imajı nedeniyle kız çocuklarının eğitim hakkından yoksun bırakılmasının nedenlerinden birisi hala medyanın sıklıkla başvurduğu kadına yönelik bu stereotiplerdir. Verilen bu örneklerden kadının annelik rolü, kadını siyasetten ve eğitimden uzaklaştıran olumsuz bir rol olarak düşünülmemelidir. Kadının sadece bu geleneksel rolünün vurgulanması ve bu rolün dışında kadına aktif toplumsal rollerin kadın için uygun görülmemesi bir eleştiri konusudur. Nitekim medyada kadının geleneksel rolleri (annelik), erkeklerin geleneksel rollerinden (babalık) daha fazla vurgulanmakta ve toplumsal cinsiyet rol ve görevleri pekiştirilmektedir.

Medyanın ne zaman kadınları haber yaptığı sorusunun cevabı zihinleri karıştıracak kadar çelişkilidir. Medya kimi zaman cinsel bir nesne olarak kadına yer verirken, kimi zamanda iyi eş ve iyi anne rolünde yer vermektedir. Yani ya kadınları meta olarak kullanan ya da görüş bildirmeyen, kararlara katılmayan kadınların sadece geleneksel rollerini sürdürmesine hizmet eden bir medya yayın politikası vardır (Akdoğan, 2004:145). Kadınların geleneksel temsili (iyi anne-iyi eş), kurban (mağdur) olarak temsili, cinsel nesne olarak temsili ve magazin nesnesi olarak temsili medyada kadınların en yaygın temsil biçimleridir (Köse, 2011:404; Tanrıöver, 2012:157-161).

Medyada kadını özgürleştirici kadın hakları ile ilgili haberlerin azlığı ve erkeklere göre medyada çalışan kadın sayısının çok az olması medyanın yaptığı diğer hak ihlallerindedir. Örneğin Stratford (2011: 168) toplumun son yıllarda çok önemli değişiklikler yaşadığını, geleneksel erkek mesleklerine giren kadın sayısında hızlı bir artış olduğunu ancak ulusal gazetelerde bunlara çok az yer verildiğini ifade etmektedir.

Genelde medyanın özelde de yazılı basın kadınlara hakkındaki haberlerde toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından hiç de iyi bir sınav vermediği aşikârdır. Örneğin 2009 yılı Yazılı Medya İstatistiklerine göre gazete ve dergilerde çalışanların %23,7'sini kadınların oluşturduğu görülmektedir. Yönetici pozisyonundaki kadın çalışanların oranı ise %15'tir (TÜİK, 2015). Aslında bu durumun bir yansımasını kadının medyada yer alma düzeyinde de açıkça görmek mümkündür. Nitekim Küresel Medya İzleme Projesi'ne göre (2010) dünya nüfusunun %52'sini oluşturan kadınlar, medya haberlerinin ancak %21'ine konu olmaktadır (TBMM, 2012). Kadınlar medyada düşünceleriyle değil ancak görünüşleriyle kendilerine yer bulabilmektedir (Büyükbakkal, 2007). Baudrillard (2004) günümüzde beden bir tüketim nesnesi haline geldiğini ve cinselliğin özgürleşmesinin altında bedenin arzulanması için medya tarafından

oluşturulan algıların yattığını belirtmektedir (Akt: İmançer-Takımcı & Sebik, 2010:5). Bilhassa reklamlarda, yiyecekten içeceğe, otomobilden giyime ve hatta erkek jilet markalarına kadar neredeyse tüm ürünlerde, kadınların cinsel nesne olarak temsili ön plandadır (Çetinkaya, 1992; Sezerer-Albayrak, 2015; Seçal, 2015; Dündar, 2015). Kadın bunun dışında medyada iyi eş iyi anne rolü ile de yer bulabilmektedir. Örneğin Çatalcalı (2015) Alem Dergisi üzerine yaptığı araştırmasında haberlerde kadının daha çok anne ve eş rolünde verildiği ve erkeğin arkasında ikinci planda tutulduğu sonucuna ulaşmıştır. Medyanın sıklıkla kadınları sansasyonel bir şekilde suçlu veya kurban olarak haber yaptığı bu alandaki çalışmalarla saptanmış bir gerçektir (Çınar, 2015; Erdemir ve Özbaysal, 2015).

Pavlik'in (2013: 196) belirttiği gibi medya ancak daha iyi bir gazetecilikle (bağlamli habercilik, etik habercilik ve demokratik habercilik) kaybettiği güvenilirliğini tekrar kazanabilir. Bunun için öncelikle en çok istismar ve ihmal ettiği kadınlar konusunda hak odaklı haberciliğin yapılması gerekmektedir (Alankuş, 2009: 108). Hak haberciliği; hak ihlallerini görmezden gelmeyen, "ötekileri" haber yapmak için mutlaka bir hak ihlalinin konusu/faili olmalarını beklemeyen ve herhangi bir haberi yaparken hak ihlaline yol açmayan habercilik anlayışıdır (Alankuş, 2007:22). Alankuş hak odaklı haberciliği tanımlarken gazetecilere, gazeteciliğin etik ilkelerini altını çizerek tekrar hatırlatmaktadır. Bu ilkeler medya üzerine çalışma yapan araştırmacılar için de bir referans olması açısından önemlidir. Kadın odaklı habercilik medyada kadınının görünürlüğünü "magazin nesnesi, cinsel nesne ve kurban ya da mağdur" olarak değil kadının kimliğini, kişiliğini, onurunu koruyarak arttırmayı amaçlamaktadır. Bu habercilik; aynı zamanda sorun odaklı değil çözüm odaklı bir habercilik anlayışını önermektedir (Alankuş, 2012: 26). Bu habercilik anlayışı, kadınlar konusunda medyayı nasıl okumamız gerektiğini gösteren bir rehber olarak görülebilir. Bu rehber, medya üzerine çalışma yapanların yanı sıra medyanın mesajlarına maruz kalan herkesin ihtiyacı vardır. Medyanın topluma vermek istediği tüm mesajlar yapılandırılmış ve kurgulanmıştır (Thoman, 2003; Akt: Altun, 2013). Bu nedenle medyanın kadına bakışı ve yaklaşımı, tüm toplumu etkileyen bilinçli bir etkidir. Medyanın kurgulanmış bu mesajları, gündelik hayatın eşitsizliklerini yeniden üretip hak ihlallerine neden olmaktadır. Dolayısıyla hak haberciliğinin ve kadın odaklı haberciliğin hem gazetecilerin hem de gazete okuyucularının medya okuryazarlık düzeyleri üzerinde olumlu bir etkisi olacaktır. Böylece üretici kültürün (medyanın) bağımlı olduğu tüketici kültürün, bu üretici kültür tarafından ortadan kaldırılan eleştirel akıl ve sorgulama becerisi

(Gezgin, 2008:31) tekrar kazandırılacaktır. Bir başka ifadeyle bu yeni gazetecilik anlayışıyla bireyler medya mesajlarının yüzeysel anlamı ile derin anlamı, görünen amacı ile arka plandaki amaçları ve kurgulanmış olan ile gerçek olanı görüp ayırt etmeye başlayacaktır (Bilici, 2014:35). Bu araştırma da gazete haberlerinde kadınlar ile ilgili verilmek istenen örtük mesajları ortaya çıkarmayı ve gazete okuyucularının kadınları konu alan haberler üzerinden medya okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkili olmayı hedeflemektedir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma türlerinden özel durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir (Merriam, 2013:40). Bu çalışmada ele alınacak özel durum, ulusal basında yer alan kadın haberleridir.

Örneklem ve Sınırlılık

Araştırmanın evreni Türkiye’de ulusal düzeyde yayın yapan gazetelerdir. Bu çalışmada aşağıda belirtilen kriterler dikkate alınarak çalışmanın örneklem grubu belirlenmiştir. Bunlar:

a- Türkiye’de farklı düşünce ve politik görüşleri yansıtan ve tirajı yüksek 9 gazete seçilmiştir: Bu gazeteler; Aydınlık, Cumhuriyet, Evrensel, Hürriyet, Ortadoğu, Sabah, Sözcü, Yeniçağ ve Yenişafak gazetesidir.

b- Bu gazetelerin başlığında *kadın* ifadesi geçen 2012, 2013 ve 2014 yıllarındaki haberleri incelenmiştir.

Bu kriterler doğrultusunda 6667 haber tespit edilmiş ve bu haberlerin içerik analizi yapılmıştır.

Verilerin analizi

Doküman incelemesi ile toplanan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, yazılı veya görsel mesajların incelenmesinde kullanılan bir yöntem olup, “mesajın görünen kolayca yakalanan, sergilenmiş ve ilk bakışta algılanan içeriği yerine, gizli, üstü örtülü içeriğini ortaya çıkarmayı sağlamaktadır. Bu süreçte, metinlerin içeriklerinden önemli olan kısımlar seçilir, sınıflanır, kodlanır ve elde edilen bulgular yorumlanır.” (Bilgin, 2000; Özerkan, 2008: 41). Bu çalışmada da haberin, olumlu, olumsuz veya nötr bir içeriğe sahip olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra inceleme sahası olarak *olumsuz haberler* seçilmiş, olumsuz olmasının nedenleri incelenerek; fiziksel, sözlü, duygusal, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet bu kategoride değerlendirilmiştir. Bu durumların her biri bir kategori olarak ele alınmış, kadına yönelik şiddet haberlerinin niteliği,

şiddet haberlerinde mağdur kadının isminin yer alıp-almadığı, bunların gazetelere göre dağılımları ayrıca incelenmiştir.

Bulgular

Tablo 1. 2012-2014 Yılları Arasında Yayın Yapan Gazetelerde Haberin Başlığında ‘Kadın’ İfadesi Geçen Haber Sayısı

Gazeteler	Haber Sayısı
Cumhuriyet	997
Sabah	966
Evrensel	944
Sözcü	943
Hürriyet	706
Ortadoğu	618
Yenişafak	581
Yeniçağ	499
Aydınlık	413
Toplam	6667

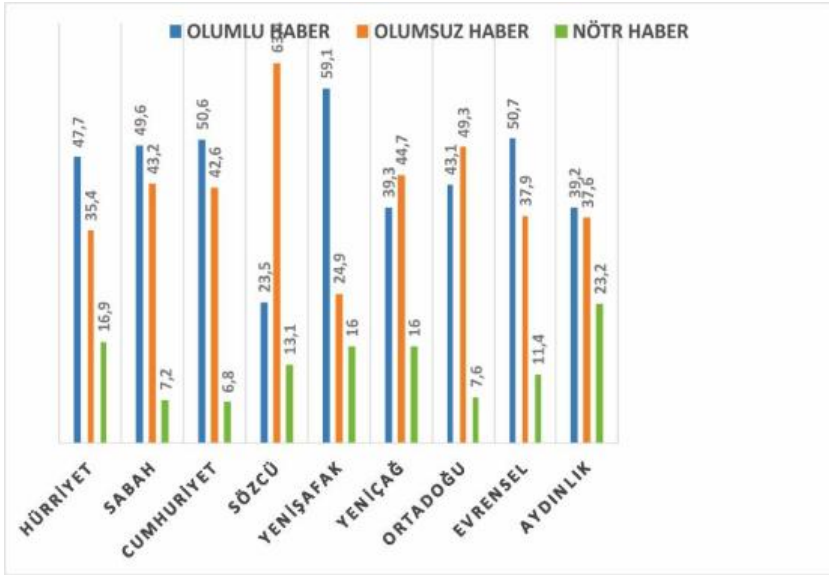
Tablo 1’e göre 2012-2014 yılları arasında haberin başlığında kadın geçen haber sayısının en fazla olduğu gazetelerin sırasıyla Cumhuriyet, Sabah, Evrensel ve Sözcü; en az olduğu gazetelerin ise Yenişafak, Yeniçağ ve Aydınlık olduğu görülmektedir. Tüm gazetelerde haberin başlığında kadın geçen haber sayısı ise toplamda 6667’dir.

Tablo 2. Ulusal Basında Kadınlarla İle İlgili Olumlu-Olumsuz ve Nötr Haberlerin Dağılımı

Gazeteler	2012		2013		2014		Toplam		Ge n. To p.	
	+	-	+	-	+	-	+	-		
Hürriyet	123	99	118	82	96	69	337	250	119	706
Sabah	147	144	181	157	151	116	479	417	70	966
Cumhuriyet	190	125	163	161	152	138	505	424	68	997
Sözcü	84	218	73	167	65	212	222	597	124	943
Yenişafak	129	44	144	75	70	26	343	145	93	581
Yeniçağ	65	60	68	76	63	87	196	223	80	499
Ortadoğu	92	99	105	106	69	100	266	305	47	618
Evrensel	145	101	184	108	150	148	479	357	108	944
Aydınlık	55	48	41	39	66	68	162	155	96	413
Toplam	1030	938	1077	971	882	964	2989	2873	805	6667

(+ olumlu haber – olumsuz haber)

Kadınları konu alan 6667 haber incelendiğinde bu haberlerin 2873 tanesinin içeriğinin olumsuz haber olduğu görülmektedir. Bu tüm haberlerin %43'üne tekabül etmektedir. Kadın hakkında haberlerin 2989'u ise olumlu haberdur. Olumlu haberlerin oranı %44,8'dir. Nötr haberlerin sayısı 805 olup haberlerin sadece %12'dir.

Grafik 1. Kadınlara İlgili Olumlu-Olumuz-Nötr Haberlerin Gazetelere Göre Dağılımı

Gazeteler içinde kadınlarla ilgili en fazla olumsuz haberlere yer veren gazetenin %63,4'lük bir oranla Sözcü gazetesinin; en az olumsuz haberlere yer veren gazetenin ise %24,9'luk oranla Yenişafak gazetesinin olduğu Grafik 1'de görülmektedir. Aşağıda olumsuz haberlere ait örnekler verilmiştir.

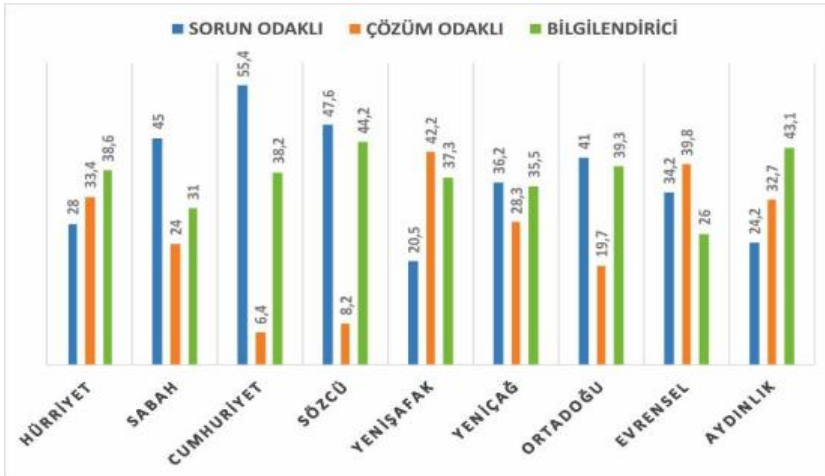
“Boğarak öldürdükleri kadının cesedini çöplüğe attılar” (Sözcü, 5/09/2012).

“Pendik'te bir kadının parçaları bulundu” (Hürriyet, 23/01/2014).

Tablo 3. Ulusal Basında Yer Alan Kadınlar Hakkında Haberlerin Niteliğine Göre Dağılımı

Kategoriler/Gazeteler	Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortaadoğu	Evrensel	Aydınlık	Toplam
Sorun Odaklı	19	43	55	44	11	18	25	32	10	260
Çözüm Odaklı	8	4	2	9	9	1	3	3	0	9
Bilgilendirici	23	23	64	77	24	14	12	37	13	162
	6	3			5	1	2	6	5	9
Bilgilendirici	27	29	38	41	21	17	24	24	17	242
	2	9	1	7	7	7	3	5	8	9
Toplam	70	96	99	94	58	49	61	94	41	666
	6	6	7	3	1	9	8	4	3	7

Tablo 3'te görüldüğü üzere ulusal basında yer alan sorun odaklı kadınlar hakkında haberlerin sayısı (2609) çözüm odaklı haberlerinin sayısından (1629) daha fazladır. Diğer haberler ise (2429) bilgilendirici niteliktedir. Grafik 2'de görüldüğü gibi kadın konulu haberler içinde en fazla sorun odaklı haberin olduğu gazeteler %55,4'lük oranla Cumhuriyet ve %47,6'lık oranla Sözcü gazeteleridir. Kadınlar konusunda haberler içinde en az çözüm odaklı haberlerin yapıldığı gazeteler ise yine %6,4'lük oranla Cumhuriyet ve %8,2 oranla Sözcü gazetelerdir. Kadınlarla ilgili en fazla çözüm odaklı haber yapan gazeteler ise %42,2'lik oranla Yenişafak, %39,8'lik oranla Evrensel'dir.

Grafik 2. Kadın Hakkında Haberlerin Niteliğine Göre Yüzdelerlik Dağılımı

Sorun Odaklı Haber Bilgilendirici Haber

Kadını öldürüp cesedi bagaja atmış

■ **ANTALYA (Cumhuriyet Bürosu)** - Manavgat ilçesi Beşkonak-Gaziler köyü yolunda bir otomobilden gelen korna sesini duyan yurttaşlar, otomobilde bir kişinin av tüfeğiyle vurulmuş olduğunu görünce olayı jandarmaya bildirdi. İlçe Jandarma Komutanlığı ekipleri, otomobilde av tüfeğiyle vurulmuş Ali Aydın'ı (28) yaralı halde, otomobilin bagajında ise bir kadın cesedi buldu. Aydın, hastaneye kaldırılırken yolda hayatını kaybetti. Aydın'ın bir yakınını arayarak "Yanımdakini öldürdüm, ben de intihar ediyorum" dediği bildirildi.

Cumhuriyet, 27/02/2013

Çözüm Odaklı Haber

Yenişafak, 3/3/2013

Cumhuriyet, 06/10/2014

Yukarıdaki haberlerde görüldüğü gibi sorun odaklı haberde sorunun önlenmesine yönelik herhangi bir eleştiri ve öneriye yer verilmezken çözüm odaklı haberde sorunun çözümüne yönelik öneriler yer almaktadır.

Tablo 4. Ulusal Basında Yer Alan Kadınlar Hakkında Haberlerdeki Şiddet Türleri

Kategoriler/Gazeteler	Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortadoğu	Evensel	Aydınlık	Toplam
Fiziksel Şiddet	88	20	23	20	60	83	15	16	44	123
Sözlü Duy. Psk. Şiddet	18	14	39	17	5	3	4	25	8	133
Cinsel Şiddet	19	16	24	52	-	6	3	18	6	144
Ekonomik Şiddet	24	1	17	6	16	15	11	43	24	157
Ayrımcılık	24	3	53	19	5	10	5	9	3	131
Toplam	17	23	36	30	86	11	18	25	85	179
	3	5	3	3		7	1	6		9

Başlığında kadın olan 6667 haberin 1799'u kadına yönelik şiddeti içermektedir. Bu tüm haberlerin yaklaşık %27'sidir. Şiddet haberleri analiz edildiğinde kadınların beş farklı şiddet türüne maruz kaldığı görülmektedir. Bu şiddet türlerine ait örnek haber başlıkları şu şekildedir.

Fiziksel Şiddet: “Birlikte yaşadığı kadını 8. kattan attı” (Sabah, 28/06/2013).

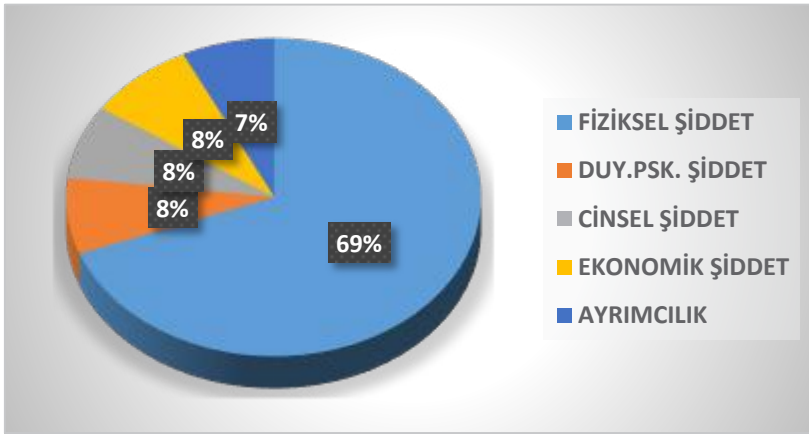
Sözlü Duygusal, Psikolojik Şiddet: “Doğum yapan kadına ırkçı yaklaşım iddiası” (Cumhuriyet, 14/03/2014).

Cinsel Şiddet: “Çete hamile kadına bile fuhuş yaptırdı” (Sözcü, 26/11/2014).

Ekonomik Şiddet: “Hamile kadın işçiye sendikadan istifa eziyeti” (Aydınlık, 8/10/2013).

Ayrımcılık: “Burası kadın sürücülere yasak” (Hürriyet, 08/07/2012).

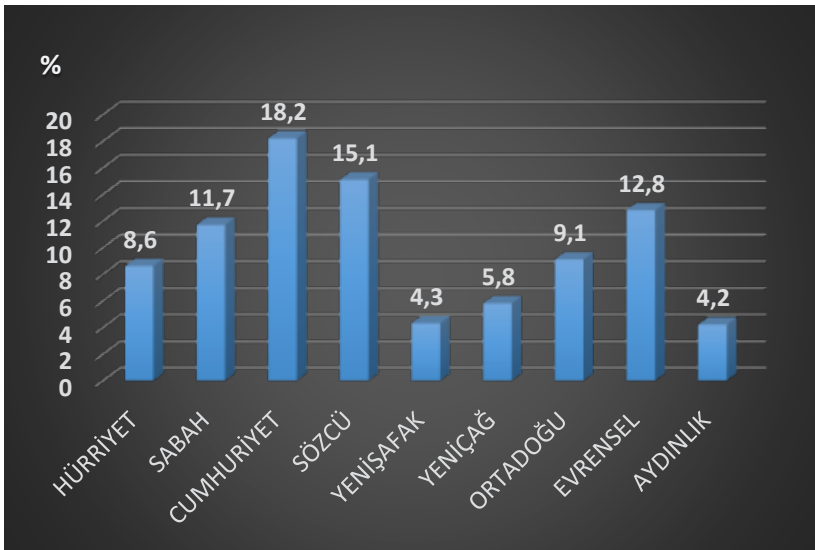
Şiddetin türü olarak gazetelerde en fazla (1234 haberle) fiziksel şiddetin en az ise (131 haberle) ayrımcılığın haber yapıldığı görülmektedir. Şiddet haberlerinin türlerine göre yüzdelik dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 3. Şiddetin Türüne Göre Kadınlar Hakkında Haberlerin Dağılımı

Grafik 3'e göre kadına yönelik şiddet haberleri içinde fiziksel şiddet haberlerinin oranı %69'dur. Diğer şiddet haberleri ise hemen hemen eşit dağılmıştır.

Kadına yönelik şiddet haberlerinin gazetelere göre dağılımını aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 4. Ulusal Basında Yer Alan Şiddet Haberlerinin Gazetelere Göre Dağılımı

Buna göre kadına yönelik şiddetin en fazla haberleştirildiği gazete %18,2'lik oranla Cumhuriyet'tir. Cumhuriyetin hemen arkasından %15'lik oranla Sözcü gazetesi gelmektedir. Kadına yönelik şiddetin en az haberleştirildiği gazeteler %4,2'lik oranla Aydınlık ve %4,3'lük oranla Yenişafak'tır.

Tablo 5. Ulusal Basında Yer Alan Kadınlara İlgili Şiddet Haberlerinin Niteliği

Kategoriler/Gazeteler	Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortadoğu	Evrensel	Aydınlık	Toplam
Şiddet Meşrulaştırılıyor	24	14	45	18	3	4	14	16	19	157
Şiddet Kanıksatılıyor	88	38	11	69	27	52	11	11	4	620
Şiddet Özendiriliyor	2	1	7	10	-	-	-	3	-	23
Şiddet Eleştiriliyor	22	58	10	37	42	43	29	50	37	420
Şiddet Bilgilendiriliyor	37	12	98	16	14	18	19	75	25	579
Toplam	17	23	36	30	86	11	18	25	85	179
	3	5	3	3		7	1	6		9

Medyanın birey ve toplum üzerine etkileri çeşitli kuramsal anlayışlarla açıklanmaktadır. Duyarsızlaştırma kuramına göre şiddet haberleriyle ve şiddet sahneleriyle sürekli karşılaşan kişilerde bir müddet sonra şiddete karşı duyarsızlaşma görülmektedir. Sosyal-bilişsel öğrenme kuramına göre ise bireylerin saldırgan davranışları gözlem ve taklit yoluyla öğrendikleri varsayılmaktadır (Alem, 2008). Son 30 yılda elde edilen bilimsel bulgular medyanın şiddet gösterimlerinin bireylerin saldırganlık düzeylerini arttırdığı yönündedir (Toker & Altun, 2015). Dolayısıyla çok sayıda kadına yönelik şiddet haberinin her gün gazetelerde yer alması bu şiddetin okuyucular tarafından bir müddet sonra kanıksanmasına neden olabilir. Bu şiddet haberlerinin en ince ayrıntısına kadar anlatılması, cinayet fotoğrafları ile birlikte verilmesi ise şiddetin yayılmasına ve şiddete eğilimi olan insanları özendirilmesine, haberde kadına yönelik şiddetin gerekçesinin açık veya örtük bir biçimde verilmesi ise şiddetin meşrulaştırılmasına neden olabilir.

Ulusal basında yer alan kadına yönelik şiddet haberleri nitelik açısından analiz edildiğinde bu haberlerin çoğunda (620) şiddetin

normalleştirildiği görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu ise şiddet haberlerinin çoğunlukla (579) bilgilendirici nitelikte verilmesidir. 1799 şiddet haberi içerisinde şiddetin eleştirildiği haber sayısı 420'dir. Şiddetin farklı şekillerde meşrulaştırıldığı haber sayısı ise 157'dir. Az da olsa kimi gazetenin şiddeti özendirici nitelikte haberleştirdiği de görülmektedir.

“Ayдын’da evi terk etmek istediği ileri sürülen Servet D., kendisinden 34 yaş büyük eşi tarafından av tüfeğiyle öldürüldü” (**Cumhuriyet,01/02/2014**).

“İddiaya göre şu anda askerde olan erkek arkadaşıyla girdiği ilişki sonrası hamile kaldı. Ailesi tarafından ölümle tehdit edilen Hacer G.’yi kuzenleri elektrik direğine bağlayıp boğarak öldürdü. (**Cumhuriyet, 22/01/2014**).

Yukarıda verilen her iki haberde de kadına yönelik şiddet örtük ve dolaylı bir biçimde meşrulaştırılmaktadır. Bu haberlerde meşrulaştırma şiddete gerekçe gösterilerek yapılmaktadır. İlk haberde kadına yönelik şiddetin gerekçesi kadının evi terk etmesi, ikinci haberde kadına yönelik şiddetin gerekçesi ise kadının evlilik dışı ilişki sonucu hamile kalmasıdır.

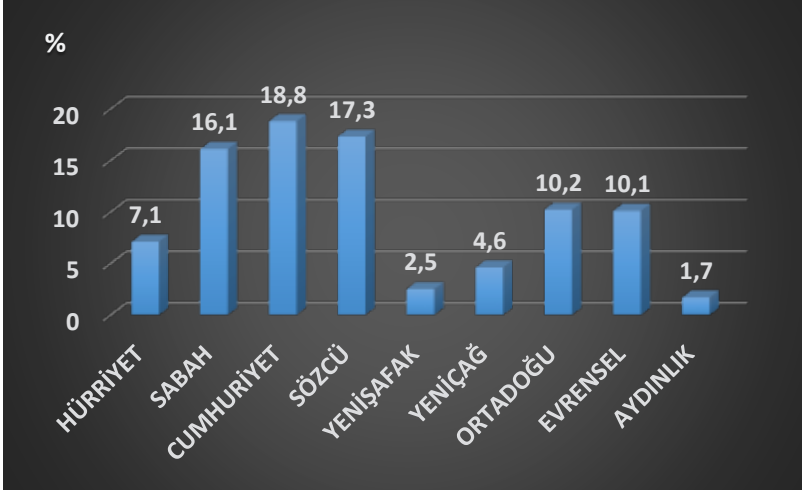
Tablo 6. Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Kadının İsmi Geçtiği Haber Sayısı

Gazeteler	Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortaadoğu	Evrensel	Aydınlık	Toplam
İsmi Var	72	165	192	177	25	47	104	103	17	902

Ulusal basında yer alan kadına yönelik şiddet haberleri, haberde şiddete maruz kalan kadının isminin geçme durumuna göre analiz edilmiştir. Analiz sonucunda 1799 şiddet haberinin 902'sinde şiddete maruz kalan kadınların haberde isminin geçtiği tespit edilmiştir. Yapılan haberlerde şiddet mağduru kadınların bir kısmının isminin tamamı bir kısmının da adının açık soyadının ise ilk harfinin verildiği görülmüştür. Bu haberlerinin gazetelere göre dağılımı Grafik 5'te

verilmiştir.

Grafik 5. Kadının İsmi Geçtiği Şiddet Haberlerinin Gazetelere Göre Dağılımı

Grafikte görüldüğü gibi kadının şiddet haberlerinde en fazla isminin geçtiği gazeteler sırasıyla Cumhuriyet (%18,8), Sözcü (%17,3) ve Sabah (%16,1) iken; en az geçtiği gazeteler Aydınlık (%1,7), Yenişafak (%2,5) ve Türkiye’de Yeniçağ (%4,6)’dır.

Tablo 7. Ulusal Basında Yer Alan Kadınlar Hakkında Haberlerde Kadının Temsil Biçimleri

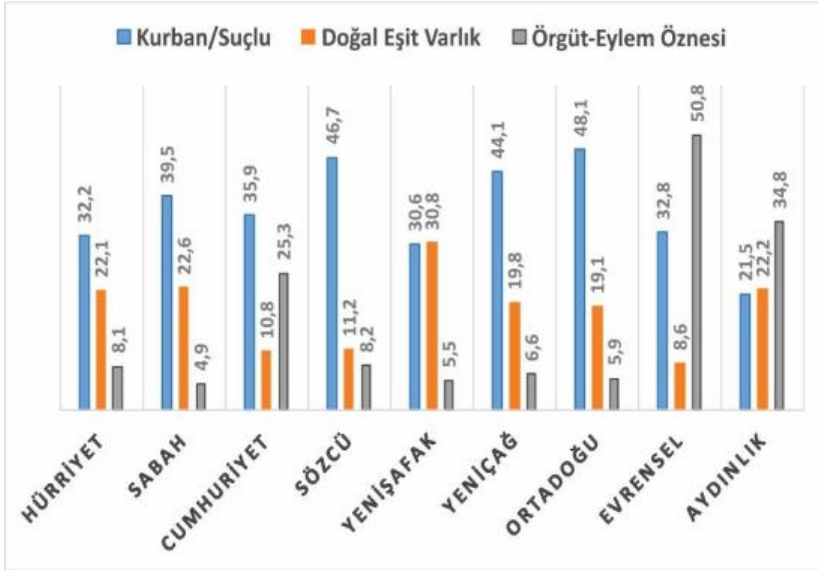
Kategoriler/Gazeteler	Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortadoğu	Evrensel	Aydınlık	Toplam
Geleneksel	10	11	67	85	27	11	20	-	5	344
Kurban/Suçlu	22	38	35	44	17	22	29	31	89	2503
Cinsel Nesne	15	21	2	48	-	-	-	-	-	86
Mağazin Nesnesi	83	22	22	60	3	10	19	-	4	223
Doğal Eşit Varlık	15	21	10	10	17	99	11	82	92	1159
Örgüt-Eylem öznesi	6	9	8	6	9	8	8	0	4	1162
Haberin Nesnesi	57	48	25	78	32	33	37	48	14	1190
	7	5	7	5	2	6	7	72	79	1190
Toplam	70	96	99	94	58	49	61	94	41	6667
	6	6	7	3	1	9	8	4	3	6667

Ulusal basında yer alan 9 gazetenin, başlığında kadın ifadesi geçen haberleri analiz edildiğinde kadının en fazla (2503) kurban veya suçlu olarak temsil edildiği görülmektedir.

Kadın tüm haberlerin %37,5'inde kurban ya da suçlu olarak gösterilmektedir. "Bilezikleri için hamile kadının bileğini kesti" (Sabah, 4/01/2014), "Erkek arkadaşıyla ilişkiye girmeyen kadın arkadaşını 9 yerinden bıçakladı" (Sözcü, 1/02/2014). Bu kategoriden sonra kadın daha çok (1190) gazetelerde haberin nesnesi olarak yer almaktadır. Bu haberlerde kadın olumlu ya da olumsuz nitelikte, dolaylı olarak haberin konusu olmaktadır. "Türk modacılar Ortadoğulu kadınlar için tasarlayacak" (Sözcü1/11/2014). Kadının daha çok başarıları ile gündeme geldiği ve erkeğin yapabildiği işlerde de başarılı olduğu açık ya da örtük olarak vurgulanan haber sayısı toplamda 1159'dur. Bu haberler doğal eşit varlık kategorisi altında kodlanmıştır.²"Meksika'da ilk kadın devlet başkanı adayı" (Cumhuriyet, 07/02/2012). Araştırmanın önemli bulgularından birisi de kadının yadsınmayacak kadar çok sayıda (1162) haberde örgüt-eylem öznesi olarak temsil edilmesidir. "Kadın öğrenciler yürüdü" (Evrensel, 08/03/2014). Kadın, 344 haberde ise geleneksel olarak temsil edilmiştir. "Çocuklu kadınlar daha mutlu oluyor" (Sabah, 14/01/2014).

Kadınların geleneksel olarak temsil edildiği çok sayıda şiddet haberi de bulunmaktadır. Bu haberlerde kadınların temsil biçimi kurban kategorisi içine alındığından için bu çalışmada kadınların geleneksel olarak temsil edildiği haberlerin sayısı düşük çıkmaktadır. Örneğin, "...koruma altına alınan bir çocuk annesi Özlem A., Şakirpaşa Polis Merkezi'ne götürüldü" (Sabah, 19/03/2013) haberinde olduğu gibi çok sayıda kadına yönelik şiddet haberinde kadının eş ve anne rolünün altı sürekli çizilmektedir. Bu çalışmada sadece başlığında kadın ifadesi geçen haberler analiz edildiği ve gazetelerin ekleri araştırmaya dahil edilmediği için bu çalışmada kadının cinsel nesne (86) ve magazin nesnesi (223) olarak çok az temsil edildiği görülmektedir. "Sarışın kadın kaptanın aklını başından aldı" (Sözcü, 21/01/2012), "Dünyanın en güzel kadını" (Sabah, 03/09/2014).

² Doğal-eşit varlık: Kadınların hayatın herhangi bir alanında erkekler ile eşit biçimde temsil edildiği durumlardır (Köse, 2011; Atalay, 2011; Danacı Yüce,2008)

Grafik 6. Kadının Temsil Biçimlerinin Gazetelere Göre Dağılımı

Grafik 6’da görüldüğü gibi yaptıkları haberlerde kadınları en çok kurban ya da suçlu olarak temsil eden gazeteler sırasıyla Ortadoğu (%48,1), Sözcü (%46,7), Sabah (%39,5) ve Cumhuriyet (%35,9)’tir. Kadını en az kurban ya da suçlu olarak temsil eden gazeteler ise Yenişafak, Hürriyet ve Evrensel gazeteleridir. Bu gazetelerde bile kadının kurban ya da suçlu olarak haberlere konu olması; bu gazetelerin kadınıla ilgili yaptıkları tüm haberlerin %30’undan fazlasına tekabül etmektedir.

Yaptıkları haberler içinde kadınları en fazla doğal-eşit insan varlığı olarak temsil eden gazete Yenişafak gazetesidir. Yenişafak gazetesi yaptığı kadınlar hakkında haberlerin %30,8’inde kadını doğal eşit varlık olarak temsil etmektedir. Kadını en düşük oranda doğal-eşit varlık olarak temsil eden gazeteler ise Evrensel (%8,6) ve Cumhuriyet (%10,8) gazeteleridir. Aydınlik ile birlikte bu gazeteler (Evrensel ve Cumhuriyet) kadını daha çok örgüt-eylem öznesi olarak temsil ettikleri dikkat çekmektedir. Özellikle Evrensel gazetesinin yaptığı kadınlar konulu haberlerin yarısında kadın örgüt -eylem öznesi olarak temsil edilmektedir.

Tablo 8. Ulusal Basında Yer Alan Kadın Konulu Haberde Kadın Hak ve Özgürlükleri

Hak Gazeteler ve Özgürlükler	Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortadoğu	Evrensel	Aydınlık	Toplam
Yaşama Hakkı	28	3	5	8	29	40	9	64	13	199
Eğitim Hakkı	-	-	1	2	1	2	-	-	2	8
Sağlık Hakkı	7	1	-	1	1	1		26	5	42
Siyasi Haklar	4	1	21	3	21	15	5	4	2	76
Kişi Özgürlüğü	4	-	8	3	-	3	-	2	2	22
Özel Hayatın Gizliliği	-	-	-	-	-	-	-	-		0
Genel Kadın Hakları	29	21	14	13	31	14	17	100	34	273
Sosyal ve Eko. Hak.	32	15	17	18	102	26	19	35	21	285
Eşitlik	51	8	24	4	14	13	8	45	5	172
İnanç/İbadet Özgür.	-	-	-	-	8	1	-	-	1	10
İletişim Özgürlüğü	1	-	-	-	-	-	-	-		1
Kişilik Hakları	5	-	-	-		3	-	1		9
Toplam	161	49	90	52	207	118	58	277	85	1097

Ulusal basında yer alan kadınlar hakkında haberlerde kadın hak ve özgürlüklerine yer verilme durumu analiz edilmiştir. Analiz sonucunda 6667 kadın konulu haberin 1097'sinde kadın haklarına yer verildiği tespit edilmiştir. Bu tüm haberlerin %16,4'üdür. Ulusal basında yer alan kadın konulu haberlerin daha çok kadının sosyal ve ekonomik haklarından (285), genel kadın haklarından (273), yaşama hakkından (199) ve eşitlikten (172) bahsedilmiştir. Kadının diğer hak ve özgürlüklerine ise çok az yer verilmiştir. Kadın haklarına haberlerinde en fazla yer veren gazeteler Evrensel (277), Yenişafak (207) ve Hürriyet (161); en az yer veren gazeteler ise Sabah (49), Sözcü (52) ve Ortadoğu (58) gazeteleridir.

Tablo 9. Ulusal Basında Yer Alan Kadınlar Hakkındaki Haberlerde “Kadın Hakları İhlalleri

Haklar /Gazeteler	Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortaadoğu	Evrensel	Aydınlık	Toplam
Yaşama Hakkı	103	130	175	204	58	81	153	146	37	1087
Eğitim Hakkı	1	-	1	1	-	1	-	1	1	6
Sağlık Hakkı	5	-	1	1	1	1	2	4	2	17
Siyasi Haklar	2	1	6	3	2	2	3	2	2	23
Kişi Özgürlüğü	11	16	25	32	1	5	2	9	3	104
Özel Hayatın Gizliliği	4	9	19	13	-	1	-	4	-	50
Genel Kadın Hakları	-	-	5	-	-	1	-	3	5	14
Kişilik Hakkı	29	13	33	34	4	7	5	26	5	156
Güvenli Yaşama Hakkı	7	17	26	9	4	5	4	7	2	81
Eşitlik	23	6	49	19	7	8	4	14	6	136
Çalışma Hakkı	7	2	6	7	7	4	3	8	8	52
İnanç/İbadet Özgürlüğü	2	-	1	-	3	1	-	1	1	9
Sosyal, Ekonomik Haklar	14	4	19	2	5	5	5	28	17	99
İletişim Özgürlüğü	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Toplam	208	198	367	325	92	122	181	253	89	1835

Kadın konulu haberlerde hangi hakların ihlal edildiği analiz edilmiştir. Analiz sonucunda kadınların en çok yaşama hakkının ihlal edildiği tespit edilmiştir. Kadının yaşama hakkının ihlal edildiği haber sayısı 1087’dir. Bu kadınla ilgili tüm haberlerin %16,3’üdür. Kadının yaşama hakkının ihlal edildiği olayları en çok haberleştiren gazeteler Sözcü ve Cumhuriyet; en az haberleştiren gazeteler ise Aydınlık ve Yenişafak gazeteleridir. Yaşama hakkı ihlalden sonra kadının en çok ihlal edilen hakları kişilik hakları (156), eşitlik (136), kişisel özgürlük (104) ve sosyal ve ekonomik (99) haklarıdır. Kadınlara yönelik yapılan diğer hak ihlalleri ile ilgili haberlerin ise çok az olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Kadın Konulu Haberlerin Veriliş Tarzından Kaynaklanan Hak İhlalleri

Kategoriler/Gazeteler		Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortaoğu	Evrensel	Aydınlık	Toplam
Kişi Özgürlüğü		-	2	2	1	-	-	-	-	-	5
Özel Hayatın Gizliliği		10	14	15	13	26	54	12	14	42	913
Haberde Ayrımcılık		59	12	79	13	77	65	52	97	34	719
Sözlü. Duyg. Psk. Şiddet		3	2	6	-	-	-	2	2	2	17
Kişilik Hakkı		12	-	4	5	-	1	4	4	3	33
Toplam		17	26	24	27	10	12	17	24	81	168
		8	8	1	3	3	0	8	5		7

Araştırmada kadın konulu haberlerin veriliş tarzından kaynaklanan hak ihlali yapılan toplam haber sayısı 1687'dir. Gazeteler, kadın konulu haberlerde en çok özel hayatın gizliliği konusunda hak ihlali yapmaktadırlar. 913 haberde, habere konu olan kadınların özel hayatlarının gizliliği ihlal edilmiştir. Gazeteler yaptıkları haberlerde mağdur ya da suç işlemiş kadınların isimlerini ve fotoğraflarını vererek bu hak ihlaline neden olmaktadır.

Kocasını boğan kadına beraat

Zariye Demircan

■ ESKİŞEHİR'in Karakamış Köyü'nde evli ve 2 çocuk annesi Zariye Demircan (46), kendisini döven eşi Yaşar Demircan'ı (46) 2011'de eşarziyle boğarak öldürdü. Tutuklanan Zariye Demircan, 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Zariye Demircan'ın avukatları kararın temyizine gonderdi. Yarışta, meşru müdafaa hükümlerinin uygulanmadığını belirterek kararın bozdu. Mahkeme, cinayetin meşru müdafaa sonucunda işlendiğine kanaat getirerek Zariye Demircan'ın beraatine karar verdi. (DHA)

Yaşar Demircan

Kadına şiddet dün de sürdü

ÖFKELİ koca, çocuğunun velayetini vermeyen eşi Melek G.'yi kurşunladı... S.3

Sözcü, 26/04/2013

Sözcü, 24/05/2012

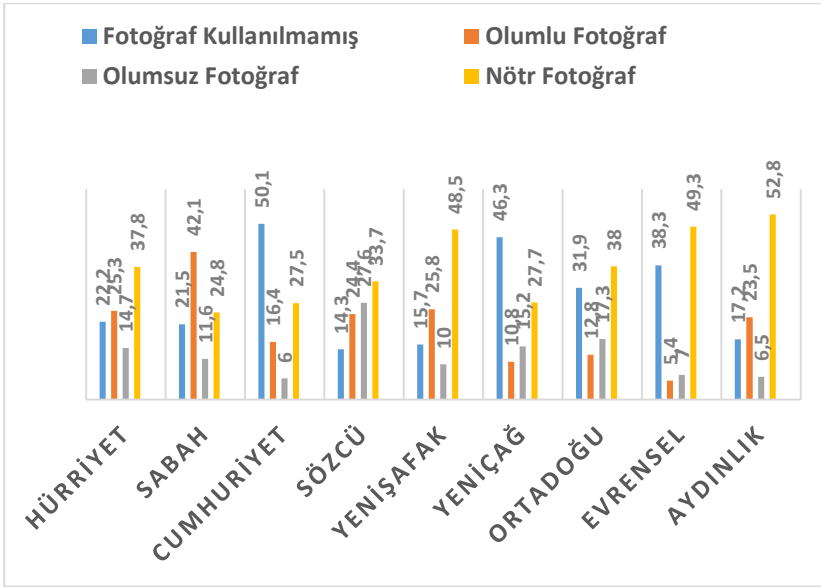
Yukarıda yer alan birinci haberde eşini, kendisini dövdüğü için öldüren kadının ismi ve fotoğrafı açık bir şekilde verilmiştir. Bu haberden sonra mahkeme kararı ile beraat eden kadının toplum hayatı içine çıkması güçleşecektir. İkinci haberde ise haberi veren gazete basın-yayın etiğine uyarak şiddete maruz kalan kadının fotoğrafını mozaikleterek vermesine rağmen 3. sayfada yer alan haberde aynı kadının hem fotoğrafını hem de açık ismini vermesi haberin basın-yayın ilkelerine hiç dikkat edilmeden verildiğini göstermektedir.

Kadın konulu haberlerde özel hayatın gizliliğinden sonra en fazla yapılan hak ihlali, haberde kadına yönelik ayrımcılıktır. “KKTC’ye iki aylığına kadın başbakan” (Hürriyet, 12/06/2013) haberinde olduğu gibi başbakana yapılan kadın vurgusunun altında örtük olarak bir ayrımcılık yatmaktadır. Bu haberi yapan habercinin aynı haberi “KKTC’ye iki aylığına erkek başbakan” diye haber yapmayacağı aşikârdır.

Tablo 11. Ulusal Basında Yer Alan Kadın Konulu Haberlerde Kullanılan Fotoğrafların Niteliği

Kategoriler/ Gazeteler	Hürriyet	Sabah	Cumhuriyet	Sözcü	Yenişafak	Yeniçağ	Ortaoğu	Evensel	Aydınlık	Toplam
Fotoğraf Yok	15 7	20 8	50 0	13 5	91	23 1	19 7	36 2	71	195 2
Olumlu Fotoğraf	17 8	40 6	16 3	23 0	15	54	79	51	97	140 8
Olumsuz Fotoğraf	10 4	11 2	60	26 0	58	76	10 7	66	27	870
Nötr Fotoğraf	26 7	24 0	27 4	31 8	28 2	13 8	23 5	46 5	21 8	243 7
Toplam	70 6	96 6	99 7	94 3	58 1	49 9	61 8	94 4	41 3	666 7

Tablo 11’de görüldüğü gibi ulusal basında yayın yapan gazetelerde, kadın konulu haberlerde en çok (2437) nötr fotoğraf kullandığı görülmektedir. Nötr fotoğraf haberi olumlu ya da olumsuz açıdan etkilemeyen fotoğraflardır. Genellikle vesikalık fotoğraflar ya da haberin konusunu yansıtmayan fotoğraflar şeklindedir. Kadınları konu alan haberlerin çoğunda (1952) ise gazeteler fotoğraf kullanmamıştır. Kadın konulu haberlerde olumlu fotoğrafların oranı (%21,1) olumsuz fotoğrafların oranından (%13) daha yüksektir.

Grafik 7. Kadın Konulu Haberlerde Kullanılan Fotoğrafların Niteliklerine Göre Gazetelerdeki Dağılımı

Grafikte görüldüğü gibi kadın konulu haberlerin yarısında fotoğraf kullanmayan gazete Cumhuriyet gazetesidir. Fotoğraf kullanmama oranı (%14,3) en düşük olan gazete ise Sözcü gazetesidir. Yaptığı kadın konulu haberlerde olumlu fotoğraf kullanma oranı (%42,1) en yüksek olan gazete Sabah; en düşük olan ise %5,4'lük oranla Evrensel gazetesidir. Sözcü gazetesi; araştırmaya dahil edilen tüm gazeteler içinde en fazla olumsuz fotoğraf kullanan gazetedir. Sözcü gazetesi yaptığı kadın konulu haberlerin %27,6'sında olumsuz fotoğraf kullanmıştır. Aydınlik, Evrensel ve Yenişafak gazeteleri, yaptıkları kadın konulu haberlerde en çok nötr fotoğraf kullanan gazeteler olarak dikkat çekmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Yapılan betimsel ve içerik analizleriyle ortaya çıkan bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Medyaya sansasyonel habercilik anlayışının hakim olmasıyla birlikte özellikle kadın konulu haberlerde şiddetin gösterimi artmıştır (Dursun, 2008). Bu araştırmada başlığında “kadın” sözcüğü geçen tüm haberlerin %27'si kadına yönelik şiddeti içermektedir. Gazetelerde kadına yönelik 5 farklı şiddet türünün haberleştirildiği görülmektedir. Bunlar fiziksel şiddet, sözlü-duygusal -psikolojik şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet ve ayrımcılıktır. Yapılan haberlere bakıldığında

kadınlar bu şiddet türlerinden en fazla fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Kadına yönelik şiddet haberlerine en fazla Cumhuriyet ve Sözcü gazetelerinde; en az ise Aydınlık ve Yenişafak gazetelerinde yer verilmektedir. Yapılan kadına yönelik şiddet haberlerinin baktığımızda ise daha çok şiddetin normalleştirildiği görülmektedir. Gerbner yaptığı araştırmada çok sayıda şiddet görüntülerini yayınlayan televizyonun şiddeti sıradanlaştırdığını ortaya koyarken; Oskay ise yoğun şiddet gösterimine maruz kalan sıradan insanların bile şiddet kullanımını meşru görmeye başlayacaklarını ifade etmektedir (akt. İnceoğlu, 2008:59,60). Medyanın bu tip haberlere yer vermesinin ve bu haberleri sansasyonel bir şekilde sunmasının nedeni mağdur olan kadının haklarını korumak değildir. Bu tür haberlerde çoğunlukla şiddetin sosyo/ekonomik, siyasal, kültürel nedenleri irdelenmeden olay kişiselleştirilerek okuyucuya sunulmakta; böylece şiddet meşrulaştırılarak normalleştirilmektedir (Erol, 2014: 39). Araştırmada çok sayıda şiddet haberi, bilgilendirici ve şiddeti eleştirici bir tarzda verilmektedir. Bir kısım şiddet haberinde ise şiddetin örtük ve dolaylı bir biçimde meşrulaştırıldığı dikkat çekmektedir. Araştırmanın bir diğer sonucu ise kadına yönelik şiddet haberlerinin yarısında şiddete maruz kalan kadınların isimlerinin geçmesidir. Şiddet mağduru kadınların haberlerde isimlerinin en fazla geçtiği gazeteler Cumhuriyet, Sözcü ve Sabah; en az geçtiği gazeteler ise Aydınlık, Yenişafak ve Türkiye’de Yeniçağ gazeteleridir.

Kadınlar hakkında haberlerin analizi sonucunda kadının en çok kurban ve suçlu olarak temsil edilmesi araştırmanın en önemli bulgusudur. Mağden, 2000 tarihli Radikal gazetesindeki yazısında Türk basınında kadınların genelde kurban ya da arzu nesnesi olarak yer aldığını belirtmektedir (akt. İmançer, 2006:68). Aziz ve diğ. (1994), 1993 yılında yaptıkları araştırmada kadına yönelik şiddet olaylarında gazetecilik temel kurallarına uyulmadığı ve bu haberlerin magazinleştirilerek verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç bize 1993’den bugüne kadına yönelik şiddet haberlerinin veriliş şeklinde çok fazla bir değişikliğin olmadığını göstermektedir. Bu araştırmanın sonucu da o tarihten bu yana Türk basınında fazla bir şeyin değişmediğini göstermektedir. Kadınının gazetelerde kendisine yer bulabilmesi için aynı zamanda bir örgütün veya sivil toplum kuruluşunun yasal ya da yasal olmayan eylemleri içinde yer alması gerekmektedir. Kadınının gazetelerdeki bu temsilleri dışında doğal eşit varlık olarak da temsil edildiği görülmektedir. Bu kategorideki haberler, kadının başarılarından ve sosyal ve ekonomik hayatta oynadıkları rollerden bahsetmektedir.

Araştırmada haberlerin bir kısmında haberin dilinde gizli bir cinsiyet ayrımcılığının olduğu dikkat çekmektedir. “İlk kadın trafik polisi şimdi torun büyütüyor” (Sabah, 10/02/2012) haberinde olduğu gibi kadının başarıları geleneksel rolleri hatırlatılarak okuyucuya verilmektedir. Yine gazetelerde “ilk kadın başkan, ilk kadın astronot, ilk kadın piskopos gibi çok sayıda kadın konulu haberler yer almaktadır. Bu haberlerde vurgu kadının bu rolleri nasıl oynadıklarına değil; bu rolü ilk defa yerine getirmelerinedir. Kadının elde ettiği toplumsal rollerin gazetelerde istisnai bir durum şeklinde verilmesi bu rollerin daha çok erkeklere uygun roller olduğunu okuyucuya hatırlatacaktır. Oysa ki 4-15 Eylül 1995 tarihinde toplanmış olan 4. Dünya Kadın Konferansında kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformunun J:2 stratejik hedefinde medyada kadınların dengeli ve klişeleşmiş olmayan görüntülerinin yaygınlaştırılması tavsiye edilmiştir (URL-2). Egemen ataerkil kültürün benimsendiği kitle iletişim araçlarında kadınlar erkek bakış açısı ile yansıtılmakta ve bu kültür içinde yetişen kadınlar da bunu benimsemektedirler (İmançer, 2006: 47).

Gazeteler kadını haberleştirirken onun geleneksel temsiline de sıkça vurgu yapmaktadır. Bu araştırmada kadının “geleneksel temsili” kategorisinde olmayıp kurban/suçlu” kategorisinde olan birçok haberde de aslında gazetelerin kadının geleneksel temsilini kullandıkları görülmektedir. Özellikle şiddet haberlerinin birçoğunda kadının eş ve anne olduğu sürekli vurgulanmaktadır. Karaca ve Papatya (2011: 497) araştırmalarında, 1990-2009 yılları arasında yayınlanan televizyon reklamlarında kadının çoğunlukla ev hanımı ve eş olarak sunulduğunu ve 1970’li yıllardan bu yana bu durumun hiç değişmediği sonucuna ulaşmışlardır. Görüldüğü gibi kadının geleneksel temsili sadece yazılı basında değil aynı zamanda görsel basında da sıklıkla vurgulanan bir temsil biçimidir.

Haberlerinde kadının en çok kurban ve suçlu olarak temsil edildiği gazeteler Ortadoğu, Sözcü, Sabah ve Cumhuriyet’tir. En az temsil edildiği gazeteler ise Yenişafak, Hürriyet ve Evrensel’dir. Bu sonuç bize gazetelerde kadının kurban veya suçlu olarak temsil edilmesinin gazetelerin siyasi duruşları ile bir ilişkisinin olmadığını göstermektedir. Yani siyasi duruşları birbirinden çok farklı olan gazetelerin kadını haberlerinde kurban ve suçlu olarak temsil etme noktasında benzer bir duruş sergilediklerini göstermektedir. Kadının örgüt eylem öznesi olarak temsil edilmesinde ise gazetelerin siyasi görüşlerinin etkili olduğu görülmektedir. Daha çok sosyalist, sol ve ulusalcı gazetelerin (Evrensel, Sözcü ve Aydınlık) haberlerinde kadının örgüt eylem öznesi olarak daha fazla temsil edildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ulusal basında yayın yapan gazetelerin haberlerinde kadının temsil biçimlerinin bilinmesi o gazetelerin kadına olan bakışı hakkında gazete okuyucularına önemli bilgiler verecektir. Moscovici (1984) sosyal gerçekleri oluşturan temsillerin, olaylara olan yaklaşımımızı ve uyarıcılara olan tepkilerimizi belirlediğini ifade ederek onu kendi yarattığı heykele tanrı gibi tapan ve boyun eğen bir sanatçıya benzetmektedir (Akt: Öner, 2002:31). Medya aracılığı ile sürekli topluma kadınlarla ilgili yanlış temsillerin sunulması da bir müddet sonra o temsillerin sosyal gerçeklik gibi algılanmasına neden olacaktır. Varol (2014) bu durumu Hall'un temsil kuramı ile Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı ile açıklamıştır.

Kadın haklarına yer verilme durumu açısından gazetelerde kadının daha çok sosyal ve ekonomik hakları ile genel haklarından bahsedildiği görülmektedir. Gazetelerde kadına yönelik 1799 şiddet haberi varken sadece 199 kez kadının yaşama hakkı vurgulanmıştır. Gazeteler için şiddet haberleri o şiddetin doğurduğu hak ihlallerinden daha fazla haber olma eğilimindedir. Oysaki toplumsal hafızada kadın, şiddetle değil haklarıyla hatırlanırsa kadına yönelik şiddet azalacaktır. BİA² projesi kapsamında yürütülen Hak Haberciliği Medya İzleme Raporlarında da medyanın haklar söz konusu olduğunda haber yapma konusunda isteksiz olduğu vurgulanmaktadır (Tosun, 2007:20). Haberin veriliş tarzından kaynaklanan hak ihlallerinin başında özel hayatın gizliliğinin ihlali gelmektedir. Gazeteler bu ihlali daha çok, yaptıkları haberde mağdur ya da suç işlemiş kadınların isimlerini ve fotoğraflarını vererek yapmaktadırlar. Gazeteler bu haber tarzıyla habere konu olan kadının gelecekteki hayatını, eşini, çocuklarını ve tüm çevresini düşünmeden kadını afişe etmektedir. Özellikle şiddete maruz kalarak zaten bir hak ihlaline uğrayan kadınlar haberin bu şekilde verilmesiyle de ikinci bir hak ihlaline uğramaktadırlar.

Kadın konulu haberleri, haberde kullanılan fotoğraflar açısından analiz edildiğinde kullanılan fotoğrafların çoğunun nötr olduğu görülmektedir. Bunlar, haberi anlatan, destekler nitelikte olmayan ve daha çok vesikalık küçük fotoğraflar şeklindedir. Bu tür fotoğraflar tüm kadın konulu haberlerin %36,5'inde kullanılmıştır. Kadın konulu haberlerin %29,2'sinde ise fotoğraf kullanılmamıştır. Gazetelerde haberi yansıtan ve olumlu bir niteliğe sahip olan fotoğrafların oranı (%21,1) olumsuz niteliğe sahip olan fotoğrafların oranından (%13) daha yüksektir. Gazetelerde fotoğraf kullanmanın amacı okuyucuya gerçeği sunmak ve haberi görüntüyle desteklemek içindir. Habere konu olan kişilere karşı farklı duyguların hissedilmesini sağlamak için değil (Tiryakioğlu, 2009:303). Bu araştırmada kullanılan 870 olumsuz fotoğrafın çoğunda okuyucuda haberin dışında farklı duyguların

hissedilmesini sağlamak amaçlanmaktadır. Örneğin kadına yönelik şiddet haberlerinde mağdur kadının aciz, zavallı gösterilmesi, öldürülmüş ve kanlar içinde yerde yatan kadın görüntülerinin ölmeden önceki mutlu, güzel hatta cinsellik içeren fotoğraflarıyla birlikte verilmesi okuyucuyu haberin bağlamından uzaklaştırıp farklı duygu ve düşüncelere doğru yönlendirilmesine neden olmaktadır. Kadın konulu haberleri yapanlar da okuyucuyu o habere odaklayabilmek için kadını kan-revan içinde ya da erotik bir şekilde göstermekten hiç çekinmemektedirler. Bir uçak kazasını “Sarışın kadın kaptanın aklını başından aldı” (Sözcü,21/01/2012) manşeti ve bikinili bir kadın fotoğrafı ile birlikte veren gazete kadınla ilgili var olan kalıp yargıları yaşatmaya devam etmektedir. Sistemik ve periyodik bir biçimde sunulan görüntü ve imgeler bireylerin, özellikle de çocukların ve gençlerin duyguları, tutumları, değerleri ve davranışlarında güçlü bir şekillendirici ve belirleyici etkiye sahip olduğu unutulmamalıdır (Arslan, 2004:11).

Gezgin’e (2003) göre gazeteler; memleket ve dünya olaylarını okuyucuya bildirmek, onların siyasi, fikri, sosyal ve ekonomik sahalarda ilerlemesini sağlamak amacıyla yayımlanmaktadır. Ancak bu araştırmanın sonucunda kadını haber yapan çoğu gazetenin kadının her alanda ilerlemesini sağlamak amacını taşıdığını söylemek zordur. Türkiye’de ulusal basında yayın yapan 9 gazetenin, üç yıllık haberlerinin incelendiği bu araştırmanın genel olarak bütün bulguları değerlendirildiğinde; başlığında kadın geçen haberlerin ağırlıklı olarak olumsuz haberler olduğu, bu haberlerin çözüm odaklı değil daha çok sorun odaklı verildiği, olumsuz haberlerde kadının daha çok şiddet mağduru olarak temsil edildiği, şiddet türlerinden en çok fiziksel şiddete maruz kaldığı, şiddet haberlerinde ise şiddetin daha çok kanıksatıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca haberin verilme tarzında ise daha çok özel hayatın gizliliği ihlal edilmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda hak haberciliği açısından kadınları haber konusu yapan gazetecilerin basın yayın etiğine daha fazla dikkat etmeleri önerilmektedir. Kadınların yazılı basındaki görünürlüğü toplumda kadın haklarının gelişmesi açısından önemlidir. Ancak bu görünürlüğün niteliği çok daha önemlidir. Dolayısıyla gazeteciler kadınları gerçekçi ve özgürleştirici bir nitelikte haberleştirmelidir.

Kaynakça

- Akdoğan, H. (2004). *Medyada Kadın*. İstanbul: Ceylan Yayınları.
Alankuş, S. (2007). BİA² ve Hak Haberciliği Eğitim Çalışmaları Üzerine, Sevda Alankuş (Hazırlayan), *İnsan Hakları Haberciliği*, (s.11-50), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

- Alankuş, S. (2009). Yeni Habercilik Arayışları: Hak Odaklı Habercilik, Yurttaş Gazeteciliği, Barış Gazeteciliği, Sevda Alankuş (Hazırlayan), Gazeteciliğe Başlarken, (s.88-124). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Alankuş, S. (2012). Neden Kadın Odaklı Habercilik, Sevda Alankuş (Derleyen), *Kadın Odaklı Habercilik*, (s.27-68), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Alem, J. (2008). Medya ve Şiddet. (Ed. A. B. Göksel ve B. Gültekin). *Medya Analizleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Altun, A. (2013). Medya Okuryazarlığı, Ebru Gençtürk ve Kadir Karatekin (Editörler), *Sosyal Bilgiler İçin Çoklu Okuryazarlıklar*, (s. 179-206). Ankara: Pegem Akademi.
- Aronson, E., Wilson, T. D. & Akert, R. M. (2012). Sosyal Psikoloji, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Arslan, A. (2004). Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Atalay, A. (2011). Hak Odaklı Gazetecilik Perspektifinden Günlük Gazetelerde Kadının Temsili. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Aziz, A. ve diğerleri (1994), *Medya Şiddet ve Kadın /1993 Yılında Türk Basınında Kadınlara Yönelik Şiddetin Yer Alış Biçimi*, Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Yayın No: 81.
- Belsey, A. & Chadwick, R. (2011). Medyada Etik ve Siyaset: Kalite Arayışı, A. Belsey & R. Chadwick (Der.), *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar*, (s.13-29). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bilgin, N. (2000). “İçerik Analizi”, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları,
- Bilici, İ. E. (2014). Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi, Ankara: Nobel Yayınları.
- Bülbül, H. (2014). Toplumsal Cinsiyet Kimliklerinin Oluşumu ve Toplumsal Cinsiyet Temsilleri, Huriye Kuruoğlu & Bermal Aydın (Editörler), *Toplumsal Cinsiyet ve Medya*, (s.1-16). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Büyükbakkal, C. I. (2007). Medyada Kadın Olgusu. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. (28), 19-30.
- Chomsky, N. (2012). Medya Gerçeği, (Çev. Abdullah Yılmaz & Osman Akınhay), İstanbul: Everest Yayınları.
- Çatalcalı, A. (2015). Magazin Haberlerinde Toplumsal Cinsiyet Temsili: Alem, Hafta Sonu ve Şamdan Plus Dergilerinin Anlambilimsel Analizi. Gülseren Ağrıdağ (Editör) *Türkiye’de*

- ve *Dünyada Kadın Araştırmaları*, (s.35-41). Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Çetinkaya, Y. (1992). *Reklamcılık ve Manipülasyon*, İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Çınar, E. (2015). Bir Sosyal Medya Aracı Olarak Televizyonda Kadınların Temsil Biçimleri. Gülseren Ağrıdağ (Editör), *Türkiye’de ve Dünyada Kadın Araştırmaları* s.150-156 Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Danacı, Y. Ö. (2008), “Siyasal Kimlikli Gazetelerde Kadın Kimlikleri”, Sen Benim Kim Olduğumu Biliyor musun? Toplumsal Yaşamda Kimlik İzdüşümleri, İstanbul: Hil Yayınları.
- Demir, V. (2006). *Medya Etiği*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açından İncelenmesi, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44 (511), 12-27.
- Dursun, Ç. (2008) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Haber Medyası: Alternatif Bir Habercilik, Ankara: TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Dursun, Ç. (2010). Kadına Yönelik Şiddet Karşısında Haber Etiği, *Fe Dergi* 2,(1), 19-32.
- Dündar, F. N. (2015). Reklamda Kadın Olgusu ve Biscolata Reklam İletisi Örneği. Gülseren Ağrıdağ (Editör.). *Türkiye’de ve Dünyada Kadın Araştırmaları* S. 205-209 Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Erdemir, H. P. & Özbaysal, T. (2015). Türkiye’de Kadın Medya ve İletişim. Gülseren Ağrıdağ (Editör.). *Türkiye’de ve Dünyada Kadın Araştırmaları* (s. 262-267). Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Erdoğan, İ. (2013). Dördüncü Güç Medyadan Beşinci Güç İnternete: Demokratik Bir Dönüşüm mü Yaşanıyor?, *Selçuk İletişim*, 8 (1),176-191.
- Erol, D. D. (2014). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye Yazılı Basınında Şiddet Haberleri ve Haber Fotoğrafları, Huriye Kuruoğlu & Bermal Aydın (Editörler), *Toplumsal Cinsiyet ve Medya*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 209-230.
- Gezgin, S. (2003). Gazeteciliğin ve Türk Yazılı Basınının Kısa Tarihsel Perspektifi, *İ.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi*, (18), 11-22.

- Gezgin, S. (2008). Gazeteciliğin Türkiye'deki Serüveni, Metin, Işık & Ayhan Erdem (Editörler), *Tüm Yönleriyle Medya ve İletişim*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Hogg, M. A. & Vaughan, G. M. (2011). Sosyal Psikoloji, (Çev: İbrahim Yıldız & Aydın Gelmez), Ankara: Ütopya Yayınları.
- İmançer, D. (2006). Cinsiyet Rolü Temsili: Medya Kültürü, Feminizm, Televizyon ve Seriyaller, Dilek İmançer (Editör), (s.47-66). *Medya ve Kadın*, Ankara: eabil Yayınları.
- İmançer, D. (2006). Türk Medyasında Kadının Temsili, Dilek İmançer (Editör), (s.67-79). *Medya ve Kadın*, Ankara: eabil Yayınları.
- İmançer, D. (2006). Toplumsal Cinsiyet Oluşumuna İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar, Dilek İmançer (Editör), (s.1-22). *Medya ve Kadın*, Ankara: eabil Yayınları.
- İmançer-Takımcı, D. & Sebik, Ş. (2010). Sinemada Beden İktidar ve İdeoloji: 1990 Sonrası Türk Sinemasında Beden Temsili, Dilek İmançer Takımcı (Editör), (s.1-34). *Medya Temsilleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İnal, A. (2005). Medyanın "Etkisi" Sorunsalına Başka Bir Bakış, (Derleyen: Sevdâ Alankuş), (s.65-80). *Medya ve Toplum*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- İnceoğlu, Y. (2008). Bir Üçleme: Çocuk Medya ve Eğitim, Metin, Işık & Ayhan Erdem (Editörler), (s. 56-65). *Tüm Yönleriyle Medya ve İletişim*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- İrvan, S. (2005). Medya ve Etik, (Der. Sevdâ Alankuş), (s.61-90). *Medya, Etik ve Hukuk*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Karaca, Y. ve Papatya, N. (2011). Reklamlardaki Kadın İmgesi: Ulusal Televizyon Reklamlarına İlişkin Bir Değerlendirme, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 479-500.
- Keane, J. (2010). Medya ve Demokrasi, (Çev: Haluk Şahin), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Köse, A. (2011). Türk Basınında Kadın: 2010 Türkiye'sinde Sosyal Haklar Açısından Kadınların Temsili, *Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu III*, Kocaeli Üniversitesi, 25-26 Ekim 2011, (s. 401-418), İstanbul: Petrol-İş Yayınları.
- Marshall, G. (2009). Sosyoloji Sözlüğü, (Çev: Osman Akınhay & Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- McLuhan, M. ve Fiore, Q. (2012). Medya Mesajı, Medya Mesajıdır, (Çev. İlke Haydaroğlu), İstanbul: MediaCat Kitapları.

- Merriam, S. B. (2013). Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber, (Çev. Editörü: Selahattin Turan), Ankara: Nobel Yayınları.
- Öner, B. (2002). Sosyal Temsiller, *Kriz*, 10 (1), 29-35.
- Özerkan, Ş. (2008). Haber Araştırmalarında İçerik Analizi ve Söylem Çözümlemesi Uygulamaları, Metin, Işık & Ayhan Erdem (Editörler), (s. 37-55). *Tüm Yönleriyle Medya ve İletişim*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Pavlik, J. V. (2013). Yeni Medya ve Gazetecilik, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Sayer, H. (2011). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/handan_sayer_tez.pdf (Erişim Tarihi: 10.08.2017).
- Seçal, E. F. (2015). Moda Fotoğrafçılığında Kadının Metalaşması ve Kadın Kimliğinin Oluşmasına Etkisi, Gülseren Ağrıdağ (Editör), (s. 130-137). *Türkiye'de ve Dünyada Kadın Araştırmaları*, Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Sezerer-Albayrak, E. (2015). Televizyon Reklamlarında Kadın İmgesi Kullanımı, Gülseren Ağrıdağ (Editör), *Türkiye'de ve Dünyada Kadın Araştırmaları*. (s.117-123). Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Stratford, T. (2011). Kadınlar ve Basın, A. Belsey & R. Chadwick (Der.), *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar*, (s.161-168). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tanrıöver, H. U. (2012). Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri, (Der: Sevda Alankuş). Kadın Odaklı Habercilik, (s. 151-168), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A. & Sears, D. O. (2012). Sosyal Psikoloji, (Çev: Ali Dönmez, Ankara: İmge Kitabevi.
- TBMM. (2012). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Komisyon Raporu*. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Yayınları No: 10. (https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/toplumsal_cinsiyet_esitliginde_medyanin_rolu.pdf) (Erişim Tarihi: 05/12/2016).
- Tiryakioğlu, F. (2009). Haber Fotoğrafları, Manipülasyon ve Fotoğraf Editörlüğü, Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Medya ve Etik Sempozyumu, s.291-304.
- Toker, H. ve Altun, D. (2015). Toplumsal Şiddetin Aktarım Yoluyla Yeniden Üretilmesi: Basının Televizyonlaşması Bağlamında Şefika Etik Cinayeti. *Selçuk İletişim*. 9 (1), 115-140.

- Tosun, G. E. (2007). Hak Örgütleri Medyada Görünür Olmak, İstanbul: IPS İletişim Vakfı yayınları:12.
- TÜİK (2015).Yazılı Medya İstatistikleri,
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21543>,
Erişim Tarihi: 13.12.2016
- Varol, S. F. (2014) Medyada Yer Alan Temsillerin Kimlik Edinme Sürecindeki Rolü, *The Journal of Academic Social Science Studies*, (26), 301-313.
- Wollstonecraft, M. (2012). Kadın Haklarının Müdafaası, (Çev. Kevser Erol), İstanbul: Doruk Yayınları.
- URL 1. <http://www.basinkonseyi.org.tr/basin-meslek-ilkeleri>, Erişim Tarihi: 05.08.2015.
- URL 2. <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>, Erişim Tarihi: 03.03.2016

